

Η «ΕΛΛΑΔΑ ΤΩΝ ΕΥΡΥΤΕΡΩΝ ΟΡΙΖΟΝΤΩΝ» ΚΑΙ Ο «ΣΤΡΑΤΟΣ-ΕΥΚΑΙΡΙΑ»

Πιθανά το έχετε παρατηρήσει ότι εδώ και αρκετούς μήνες ο δημοφιλέστερος υπουργός της κυβέρνησης διατυμπανίζει, άλλοτε πιο φειδωλά και άλλοτε πιο αναλυτικά, τον συνολικό μετασχηματισμό του στρατιωτικού μηχανισμού. Δείγμα αυτών των αλλαγών έχουμε δει να υλοποιείται ήδη από τον Μάρτιο του 2021, όταν η στρατιωτική θητεία αυξήθηκε σε 12 μήνες μετά από μια μακρά χρονική περίοδο μείωσης του υποχρεωτικού χρόνου στράτευσης. Η συγκεκριμένη αλλαγή, μάλιστα, ήρθε χωρίς πολλές εξαγγελίες και προετοιμασίες, και κυρίως χωρίς να κουνηθεί φύλλο: τότε βρισκόμασταν ακόμα σε καθεστώς απαγόρευσης κυκλοφορίας, στέλναμε μηνύματα στο 13033 για να ψωνίσουμε από το σούπερ μάρκετ και περιμέναμε την «επιχείρηση ελευθερία» και τα πιστοποιητικά εμβολιασμού για να πάμε ξέγνοιαστες διακοπές – ή σεζόν. Παρόλα αυτά, οι πρόσφατες εξαγγελίες δεν περιορίζονται στο ζήτημα της στράτευσης, αλλά αφορούν τον ρόλο που καλείται να παίξει ο στρατός συνολικά. Άρα τελούν σε άμεση σχέση με το βηματισμό του ελληνικού κράτους όσο ο παγκόσμιος πόλεμος χοντραίνει και η κρίση βαθαίνει.

Ίσως η πιο αναλυτική από τις ομιλίες του Δένδια τους τελευταίους μήνες είναι αυτή που έδωσε τον περασμένο Οκτώβρη στην γνωστή εκδήλωση των Ρόταρυ [Ροταριανός Όμιλος Αθηνών]. Μπορεί τότε τα φώτα της δημοσιότητας να έπεσαν στη ναζιστικής έμπνευσης δήλωσή του για τα παιδιά των στρατιωτικών με αυτισμό,¹ παρόλα αυτά η συνολική του τοποθέτηση είναι εξίσου αποκαλυπτική για τις επικείμενες αλλαγές στο στράτευμα, μέρος των οποίων επανέλαβε και στη συζήτηση για τον προϋπολογισμό στη Βουλή τον περασμένο Δεκέμβρη. Και κρίνουμε ότι έχει αξία να σταθούμε σε κάποια από αυτά τα σημεία που είναι ενδεικτικά της κατεύθυνσης που παίρνει ο ελληνικός милитарισμός.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΩΝ ΕΥΡΥΤΕΡΩΝ ΟΡΙΖΟΝΤΩΝ

Στην αρχή της ομιλίας του, ο Δένδιας έκρινε σκόπιμο να ξεκαθαρίσει ότι το δόγμα που οφείλει να υπηρετεί ο ελληνικός καπιταλισμός και ο στρατός του για να επιβιώσει στην συγκυρία δεν είναι άλλο από αυτό των «ευρύτερων οριζόντων», το οποίο μάλιστα αντιπαραβάλλεται με το δόγμα της «μικράς πλην εντίμου Ελλάδος». Έναν αιώνα πίσω, λίγο πριν ο ελληνικός στρατός στραπατσαριστεί στην τουρκική ενδοχώρα, τα δύο αυτά δόγματα έδειχναν -τουλάχιστον τύποις- τις πιθανές κατευθύνσεις της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής εν μέσω του παγκόσμιου πολέμου και της διάλυσης της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Τότε, βέβαια, οι «ευρύτεροι ορίζοντες» λέγονταν «Ελλάς των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών», φράση που ο υπουργός επέλεξε να μην χρησιμοποιήσει.

Οι «ευρύτεροι» ή «ανοιχτοί» ορίζοντες, που είθισται να συνοδεύονται φραστικά από τις «ευκαιρίες», χρησιμοποιούνται τακτικά τα τελευταία χρόνια είτε στην γλώσσα της ευρωπαϊκής πολιτικής είτε στο λεξιλόγιο του ελληνικού εφοπλισμού είτε, όπως τώρα, στη νοοτροπία των «ενόπλων δυνάμεων». Και κάθε φορά υποδηλώνουν πως η διεισδυτικότητα του ελληνικού κράτους πέραν των συνόρων του, οφείλει να φτάσει όπου του επιτρέπει η οικονομική ισχύς του εγχώριου κεφαλαίου, η δύναμη των όπλων του -και προφανώς οι γεωπολιτικές του συμμαχίες.

«Τα συμφέροντά μας δεν σταματούν στα γεωγραφικά μας όρια», διευκρίνισε ο υπουργός και προσδιόρισε το διεθνές πλαίσιο στο οποίο πρέπει να παίζει δυναμικά το ελληνικό κράτος: Βαλκάνια, Μαύρη Θάλασσα, Μέση Ανατολή, Κόλπος, Βόρεια Αφρική, Υποσαχάρια Αφρική, Διεθνείς Οργανισμοί, Νησιωτικές Χώρες. Εν ολίγοις, τα ζωτικά συμφέροντα του ελληνικού καπιταλισμού εντοπίζονται στα σημεία του πλανήτη που εδώ και αρκετές δεκαετίες, με ιδιαίτερη ένταση τα τελευταία χρόνια, το ένα σφαγείο διαδέχεται το άλλο. Τα ελληνικά συμφέροντα δεν έχουν να κάνουν απλά με διασυνοριακά ζητήματα. Έχουν να κάνουν με την αποκόμιση προσόδων από το περιφερειακό χάος, από το γειτονικό περιβάλλον αστάθειας απέναντι στο οποίο το ελληνικό κράτος επιχειρεί να παίξει το ρόλο του γνωστού «πυλώνα σταθερότητας». Κι αν οι «Διεθνείς Οργανισμοί» στους οποίους αναφέρεται ο Δένδιας είναι πρόδηλο ότι πρόκειται για τις πολιτικές, οικονομικές και στρατιωτικές υπερεθνικές ενώσεις στις οποίες συμμετέχει η χώρα (ΕΕ, ΝΑΤΟ κ.λπ.), η αναφορά στον παράγοντα «Νησιωτικές Χώρες» φαίνεται λιγότερο προφανής: αφορά την επίδιωξη σχέσεων και συμφωνιών με νησιωτικά κράτη πάνω σε ζητήματα θαλάσσιων συνόρων και ΑΟΖ δημιουργώντας διεθνή «τετελεσμένα» συμβάντα που προσβλέπουν στον περιορισμό της Τουρκίας στο Αιγαίο και τη Μεσόγειο, καθώς και στην εξασφάλιση των συμφερόντων της ποντοπόρου ελληνικής ναυτιλίας.

Η ΑΤΖΕΝΤΑ 2030

Εδώ και λίγους μήνες το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας έχει ανακοινώσει την «ατζέντα 2030»,² που συνιστά το πλάνο μεταρρυθμίσεων του ελληνικού στρατού, τμήματα της οποίας ήδη εφαρμόζονται. Η ατζέντα τα έχει όλα: εξοπλιστικά προγράμματα αλλά και δημοσιονομικές προσαρμογές, ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας και τεχνολογικές καινοτομίες, κλιματική κρίση και στεγαστική πολιτική (για τους караβανάδες), προοπτικές καριέρας και δημογραφικό ζήτημα, στρατιωτική ετοιμότητα, συμπεριληπτικότητα και υψηλό εθνικό φρόνημα. Γι' αυτό και παρουσιάζεται ως η μεγαλύτερη τομή στον

τομέα της εθνικής άμυνας στην ιστορία του ελληνικού κράτους.

Ένα πρώτο κομμάτι αυτών των μεταρρυθμίσεων αφορά αλλαγές στην υπάρχουσα δομή του στρατού. Τα 837 στρατόπεδα που υπάρχουν σήμερα πρόκειται να μειωθούν σε 705. Σε πρώτη φάση, αυτό σημαίνει αύξηση της αναλογίας στρατιωτών ανά στρατόπεδο, κάνοντας το πιο «ετοιμοπόλεμο», και μείωση του αριθμού των υψηλόβαθμων αξιωματικών. Και για να μην έχετε απορία, τα χρήματα που θα περισσέψουν από τις περικοπές θα επιστραφούν πίσω, με την μορφή αυξήσεων στους μισθούς των μόνιμων στελεχών του στρατού.

Τόσο ο πόλεμος στην Ουκρανία όσο και οι ευρύτερες συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή έχουν αλλάξει πολύ τους όρους αναμέτρησης στα πεδία των μαχών και κατά συνέπεια τις στοχεύσεις των εξοπλιστικών προγραμμάτων. Τα drones παίζουν κεντρικό ρόλο στη διεξαγωγή του σύγχρονου πολέμου, τόσο στον αέρα όσο στην στεριά και τη θάλασσα. Γι' αυτό και οι αμυντικές βιομηχανίες στρέφονται στη μαζική παραγωγή τους ή στην παραγωγή των αντίμετρώ τους. Η «ατζέντα 2030» προβλέπει την εγχώρια μαζική παραγωγή drones ως μελλοντική δυνατότητα, αλλά η anti-drone τεχνολογία αναπτύσσεται ήδη. Η ελληνική αεροπορική βιομηχανία (ΕΑΒ) στα πλαίσια του λεγόμενου ηλεκτρονικού πολέμου, έχει αναπτύξει το σύστημα «Κένταυρος», το οποίο δημιουργήθηκε έχοντας σκοπό την αντιμετώπιση της απειλής των τουρκικών UAV και δη των Bayraktar³. Όπως είχε πει κι ο Δένδιας «όπου οι φίλοι μας πουλάνε Bayraktar, εμείς μπορούμε να πάμε στο γείτονά τους και να τους πούμε ότι έχουμε το καλύτερο σύστημα αντιμετώπισής τους»⁴. Ο «Κένταυρος» διαφημίζεται από τους στρατόκαυλους κύκλους του υπουργείου με βάση την επιτυχή χρήση του από τις ελληνικές φρεγάτες που συμμετέχουν στην επιχείρηση «Ασπίδες» στην Ερυθρά Θάλασσα και την αναχαίτιση της επίθεσης drones από τους Χούθι, αν και το κατά πόσο αποτελεί δημιούργημα αποκλειστικά της ΕΑΒ φαίνεται να αμφισβητείται.⁵

Επίσης, ανακοινώθηκε ότι μέσα στην επόμενη τριετία θα έχει υλοποιηθεί το «ελληνικό iron dome», η ομπρέλα αεράμυνας μέσω συστοιχιών πυραύλων στη στεριά. Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά κι ο υπουργός τα νησιά μας είναι τα αεροπλανοφόρα μας, άρα δεν υπάρχει λόγος να επενδυθούν επιπλέον χρήματα σε ακριβά πλοία ή αεροπλάνα. Φαίνεται πως η αποστρατιωτικοποίηση των νησιών του Αιγαίου δεν είναι κάτι που μπαίνει υπό διαπραγμάτευση.

Παράλληλα, από τις αρχές του 2024 το ΥΠΕΘΑ έχει ιδρύσει το think tank Ελληνικό Κέντρο Άμυνας και Καινοτομίας (ΕΛΚΑΚ) με σκοπό την παραγωγή πρότζεκτ προς υλοποίηση από την ελληνική αμυντική βιομηχανία ή την συμπαραγωγή αντίστοιχων πρότζεκτ με πολεμικές βιομηχανίες του εξωτερικού. Αυτή τη στιγμή το ΕΛΚΑΚ τρέχει 165 προγράμματα, εκ των οποίων 1/3 είναι εγχώρια παραγωγής, ενώ τα υπόλοιπα είναι σε συνεργασία με το NATO και την ΕΕ.

Το милитаристικό ιδεολόγημα περί αμυντικής επάρκειας, καινοτομίας και μιας κάποιου είδους «αυτοδύναμης» αμυντικής παραγωγής είναι το άλλο μισό της ένταξης του ελληνικού κράτους στο άρμα της ολοένα και πιο αναπτυσσόμενης διεθνούς πολεμικής βιομηχανίας που υπόσχεται τον πιο

remote και υπερτεχνολογικοποιημένο θάνατο. Οι διακρατικές συμμαχίες της Ελλάδας, και δη αυτή με το Ισραήλ που αποτελεί και role model για τον ελληνικό милитарισμό, έχουν στρώσει το έδαφος τα προηγούμενα χρόνια. Έχουμε αναφερθεί στο παρελθόν για το πώς τα ντόπια αφεντικά μαζί με θεσμικούς φορείς είναι χωμένοι μέχρι

Εικόνα 01. Η ατζέντα 2030 από το site του Ν. Δένδια

Εικόνα 02.

Μπάτσοι και στρατιωτικοί στην κρίση του Έβρου.

τα μπουनिया στον παγκόσμιο πόλεμο.⁶ Οι τωρινές μεταρρυθμίσεις στο στρατό, λοιπόν, πέραν από την βελτίωση της πολεμικής δυνατότητάς του και την ισχυροποίηση των συμμαχιών, στοχεύει και στην αποκόμιση περισσότερων κερδών από τις μπίζνες που πλαισιώνουν το σφαγείο.

Ο «ΣΤΡΑΤΟΣ-ΕΥΚΑΙΡΙΑ»

Ο Νίκος Δένδιας, αναφερόμενος στις επικείμενες αλλαγές, δεν παρέλειψε το ίδιο το στράτευμα. Όπως μας εξήγησε «η θητεία έχει γίνει αγγαρεία και αυτό πρέπει να αλλάξει». Επίσης, μας είπε ότι ενώ είναι ικανοποιημένος από την κατάσταση που βρίσκονται οι ειδικές δυνάμεις του στρατού, οι απλοί στρατιώτες που κάνουν τη θητεία τους είναι παντελώς ανεκπαίδευτοι -κι αυτό πρέπει να αλλάξει.

Ο στρατός, μας λένε λοιπόν, πρέπει να μετατραπεί από αγγαρεία σε ευκαιρία. Το πρώτο τρίμηνο της θητείας θα γίνεται η στενά εννοούμενη στρατιωτική εκπαίδευση και το υπόλοιπο διάστημα οι φαντάροι θα εκπαιδεύονται σε τομείς που είτε είναι απαραίτητοι για τις λειτουργίες του στρατού είτε θα χρησιμοποιηθούν μετά την απόλυση στην αγορά εργασίας. Μάλιστα, οι ιθύνοντες του ΥΠΕΘΑ έχουν έρθει σε συνεννόηση με τον ΣΕΒ, ο οποίος έχει δώσει γνωμοδότηση που αφορά 16 ειδικότητες που κρίνονται χρήσιμες στα ελληνικά αφεντικά και ο στρατός μπορεί να παρέχει τη σχετική κατάρτιση. Όπως ανέφερε και ο Δένδιας στην ομιλία του, «το τμήμα του στρατού για τις φυσικές καταστροφές θέλει χειριστές μηχανημάτων· μα και η αγορά θέλει χειριστές μηχανημάτων».⁷ Άρα, είσαι 18χρονος που δεν περνάς σε σχολή με τίποτα και σκέφτεσαι την αναβολή για κανά ΙΕΚ; Κάνε τη θητεία σου τώρα να ξεμπερδεύεις και θα βγεις πτυχιούχος! Είσαι νεαρή γυναίκα με τα ίδια ακριβώς προβλήματα; Κάνε κι εσύ εθελοντική θητεία, όπως προβλέπεται να ισχύσει από το τα μέσα της χρονιάς,⁸ τους ίδιους μήνες με τους άντρες και με τις ίδιες ευκαιρίες! Μα δεν είναι αυτό ισότητα και συμπερίληψη;

Παράλληλα, τα επιτελεία του υπουργείου κρίνουν ότι το 1/4 των στρατιωτών επιθυμεί να συνεχίσει να διατηρεί επαφή με το στρατό γενικά, και με την στρατιωτική εκπαίδευση πιο συγκεκριμένα. Ο αριθμός αυτός θεωρείται επαρκής από τους караβανάδες για να επιχειρηθεί η σταθεροποίηση της σχέσης τους με το στρατό, μέσω της τακτικής επανάκλησης και επανεκπαίδευσής τους. Όπως είναι προφανές, αυτό στο οποίο αποσκοπεί η εν λόγω τακτική δεν είναι μόνο το αξιόμαχο του στρατεύματος, αλλά κυρίως να διευρύνεται το πεδίο κοινωνικής διείσδυσης του ελληνικού милитарισμού.

Αυτή η «κοινωνικοποίηση» των ενόπλων δυνάμεων αναπαράγεται από χίλιες πλευρές τα τελευταία χρόνια, ως μια ανάγκη ξεπεράσματος αυτού του παλιού μεταπολιτευτικού ταμπού που συνιστά η «φοβία» προς τον κοινωνικό ρόλο του στρατού και την αξιοποίησή του μέσα σ' αυτή τη δύσκολη συγκυρία. Οι συνθήκες όπου η παρουσία του στρατού παρουσιάστηκε ως

Εικόνα 03. Ο στρατός και η έκτακτη ανάγκη.

αναγκαία, φιλάνθρωπη και κοινωνικά θελκτική εμφανίστηκαν καταρχήν μέσα στα διάσπαρτα καθεστώτα έκτακτης ανάγκης της προηγούμενης περιόδου. Από τη συμμετοχή στην εμβολιαστική εκστρατεία μέχρι τις πλημμύρες στη Θεσσαλία, η όλο και πιο εμφανής κοινωνική παρουσία του στρατού δηλώνει την αντιμετώπιση των διαφόρων «φυσικών, υγειονομικών και λοιπών καταστροφών» ως ζητημάτων δημόσιας τάξης. Όπως μας ενημερώνει ο Δένδιας, το ΥΠΕΘΑ θα δρα από κοινού με το Υπουργείο Πολιτικής Προστασίας και Κλιματικής Κρίσης, όχι μόνο για «φυσικές καταστροφές», αλλά και για «την υλοποίηση έργων αποκατάστασης, τη συμμετοχή στρατιωτικών νοσοκομείων στο πρόγραμμα Εφημεριών του Εθνικού Συστήματος Υγείας, αλλά και τη συμμετοχή σε αεροδιακομιδές και επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης».⁹ Δημόσια έργα, νοσοκομεία και διασωστικές επιχειρήσεις: να που -για πολλοστή φορά στην ελληνική ιστορία- η θητεία μπορεί να ιδωθεί και ως προσφορά πάμφθηνης εργασίας για ένα σωρό βαριές δουλειές, παρέα με την κοινωνική πειθάρχηση.

Τέλος, και σε ό,τι έχει να κάνει με τα επαγγελματικά στελέχη ο υπουργός είχε δηλώσει ότι θέλει «η καριέρα στο στρατό να γίνει η καλύτερη καριέρα στο δημόσιο τομέα». Καταρχάς αυτό θα γίνει με την αύξηση της μισθοδοσίας των υπαξιωματικών, που προβλέπεται να φτάσει το 30%. Έπειτα, σχεδιάζεται η κατασκευή 3.000 κατοικιών για τους καραβανάδες, ώστε να μένουν τσάμπα ή με πολύ μικρό νοίκι κατά τις μεταθέσεις τους στην επαρχία. Η πρώτη φάση αυτών των κατασκευών είναι ήδη σε εξέλιξη.

(ΑΝΤΙ-) ΜΙΛΙΤΑΡΙΣΜΟΣ

Κάποιες από τις παραπάνω μεταρρυθμιστικές εξαγγελίες βρίσκονται ήδη σε εφαρμογή, ενώ άλλες είχαν ξαναμπει στο τραπέζι πριν από δεκαετίες και δεν υλοποιήθηκαν ποτέ. Αν κάτι έχει αλλάξει σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια είναι ότι ο παγκόσμιος πόλεμος έχει ενταθεί και βρίσκεται σε μια κρίσιμη φάση. Όσο κι αν κάποια μέτωπα μοιάζει να κλείνουν προς στιγμήν, τίποτα δεν φαίνεται να κρατάει για πολύ και καμιά από τις ομιλούσες κεφαλές των εμπόλεμων κρατών δεν προσπαθεί να μας πείσει ότι κάποια ειρήνη -τοπικά ή ευρύτερα- είναι κοντά. Τουναντίον, όλοι πάνε γυρεύοντας.

Οι δυτικές κοινωνίες μετά το τέλος του Β'ΠΠ δεν έμοιαζαν καθόλου πρόθυμες να εμπλακούν άμεσα σε κάποια νέα πολεμική σύρραξη, ανεξάρτητα από τα οφέλη που αποκόμιζαν οι δυτικοί κοινωνικοί σχηματισμοί από τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις στην περιφέρειά τους. Αυτή η απροθυμία του να σκοτωθείς για τη μαμά πατρίδα, ήταν και ένας από τους λόγους που μετασχηματίστηκαν οι δυτικοί στρατοί σε -ολικώς ή μερικώς- επαγγελματικούς, μαζί με τη χρήση ιδιωτικών στρατιωτικών εταιριών, ενώ άλλαξε αρκετά και ο τρόπος διεξαγωγής του πολέμου με την χρήση νέων τεχνολογιών.¹⁰ Την ίδια, όμως, στιγμή βλέπουμε ότι και στο σφαγείο στην Ουκρανία, επί δύο χρόνια εκτυλίσσεται μια μάχη χαρακωμάτων (ταυτόχρονα με τις new age πολεμικές μεθόδους) με κάποιες εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς. Γι' αυτό

και οι Ουκρανοί παραστρατιωτικοί απαγάγουν κόσμο κυριολεκτικά από το δρόμο για να σταλεί στο μέτωπο, και την ίδια στιγμή χιλιάδες νεαροί Ρώσοι έφυγαν από τη χώρα όταν ανακηρύχθηκε επιστράτευση. Σ' αυτή τη γνώση βασίζεται και η πρόθεση του ελληνικού στρατού να κρατήσει πιο κοντά του ένα ποσοστό των απολυμένων στρατιωτών ως μελλοντικών εφέδρων, μαζικοποιώντας παράλληλα τις στρατιωτικές μονάδες.

Όμως, η αναδιοργάνωση του στρατού και το ιδεολογικό ρετουσάρισμα που τρώει το τελευταίο διάστημα δεν κοιτάει μόνο το «μέτωπο»- αυτό μπορεί να αργήσει πάρα πολύ. Γι' αυτό και ο υπουργός δήλωσε ότι τους αρκεί το 25% των προθύμων, ενώ δεν έχουν μπει μέχρι τώρα σοβαρά εμπόδια στους χιλιάδες νεολαίους που στήνονται κάθε χρόνο στην ουρά για Ι5, επειδή δεν ψήνονται καθόλου να υπηρετήσουν τη θητεία τους.

Αυτή η αναδιοργάνωση, λοιπόν, κοιτάει και στο εσωτερικό. Πάει πακέτο με την στρατιωτικοποίηση της καθημερινής ζωής, την πολεμική διαχείριση της εργασίας και της αναπαραγωγής του προλεταριάτου. Πάει μαζί με τη δημιουργία καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, όπως αυτή του covid με την καραντίνα, την απαγόρευση κυκλοφορίας και τα πιστοποιητικά, όπως αυτή της «υβριδικής απειλής» των μεταναστών με τα διάσπαρτα στην επικράτεια κέντρα κράτησης και την κυριολεκτικά πολεμική αντιμετώπιση της «κρίσης του Έβρου τον Μάρτη 2020. Πάει μαζί με τη διαχείριση της «νεανικής εγκληματικότητας» και την ανάγκη να πειθαρχηθούν μεγάλων τμημάτων της προλεταριακής νεολαίας. Ή όπως στο εξωτερικό, πάει μαζί με την «αντιτρομοκρατία» και τον στρατοαστυνομικό έλεγχο του μουσουλμανικού και μεταναστευτικού προλεταριάτου.

Αντίστοιχα, λοιπόν, και ο αντιμιλιταρισμός έχει αυτή την διπλή στόχευση. Αφορά τους καραβανάδες και τις ορέξεις τους, κοιτώντας να βάλει εμπόδια στην πολεμική μηχανή. Την ίδια στιγμή, όμως, πρέπει να εντοπίζει τα διάσπαρτα καθεστώτα εξαίρεσης στα οποία μπαίνουν διάφορα τμήματα της ταξικής σύνθεσης. Ο αντιμιλιταρισμός σήμερα πρέπει να στοχεύει την καπιταλιστική λειτουργία συνολικά, από τα μέτωπα μέχρι την καρδιά της μητρόπολης. Και γι' αυτό αποτελεί καθήκον πρώτης γραμμής στους ζοφερούς καιρούς που ζούμε.

1. Για περισσότερα βλ. το κείμενο «Watching the Horizon-Sky is the Limit» στο παρόν τεύχος (σελ. 6-7)
2. Η παρουσίαση της «ατζέντας 2030» υπάρχει και στο προσωπικό site του Δένδια! <https://dendias.gr/kyvernitiko-ergo/ypourgeio-ethnikis-amynas>
3. Σύστημα KENTAYPOS: Το πρώτο ελληνικό anti-drone ελληνικής κατασκευής που έχει δοκιμαστεί σε μάχη, in.gr, 28/10/2024.
4. Βλ. την ομιλία Δένδια στους Rotari. <https://www.youtube.com/watch?v=phrUKijzYk>.
5. EAB: Απίστευτα ευτράπελα με το anti-drone σύστημα «Κένταυρος», Documento, 23/12/2024.
6. Βλ. περ. Traverso Antifa, τεύχ. 15, Νοέμβρης 2023, «Η συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο».
7. Απομαγνητοφωνημένο απόσπασμα από την ομιλία του Δένδια, ό.π., διαθέσιμη στο youtube.
8. Ένοπλες δυνάμεις: Γυναίκες εθελόντριες με κανονική θητεία-Τι προβλέπει νομοσχέδιο, εφημ. «Το Βήμα», 2/11/2024.
9. Από το προσωπικό site του Δένδια, <https://dendias.gr/kyvernitiko-ergo/ypourgeio-ethnikis-amynas>.
10. Για τους ίδιους λόγους, από εκείνη την περίοδο και έπειτα στρατιωτικοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό η αστυνομία σε όλο τον κόσμο, με ρόλους και μέσα που είχε άλλοτε ο στρατός.